

רל.

פ ר ט י כ ל   מ.ס. נ"ג

מישיבת נעדת החוקה, חוק ומשפט
ירושלים, יום ד', ז' אייר הסי"א - 16.5.1951

חברי הועדה המוכתים:

- נ. ניר - היו"ר
- י. בדר
- מ. בגין
- ח. בן-אשר
- מ. בן-עמי
- א. ג. ג. ורה
- י. הררי
- ז. ורהפטיג
- י. קליבנוב
- ח. רובין
- א. חבורי
- ד. בר-רב-האי

פ. רוזן - שר המשפטים
ח. צדוק - המשנה ליועץ המשפטי
מ. פיאמנטה - מחרגם לערבית.

מוזמנים:

הישיבה נפתחה בשעה 08.40.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר נ. ניר:

לפני שנעבור לשני החוקים אשר הועברו אלינו
אתמול ע"י מליאת הכנסת, עלינו להחליט מה לעשות בחוק השופטים.

ר.ל.

י. בדר:

אני דורש דיון כללי בוועדה בחוק זה. החוק נוגע בכמה דברים יסודיים ביותר שיש להם אופי תוקתי גרידא. על דברים כאלה יש לקבל החלטות עקרוניות. למשל: מידת אי-תלותו של השופט, צורת המינוי, צורת ההעברה וצורת השחרור מן החפיק. אלה דברים כה חשובים שאי-אפשר להעבירם לוועדת משנה. למרות שיש לנו אמביציות לסיים בכנסת הזאת כמות גדולה של עבודה, אינני חושב שהחוק הזה סובל חפזון. בדרך כלל - חוץ מקרים של אפליות במינוי שופטים על רקע משפלגחי, שודאי לא ימצאו תרופה בחוק זה - אין לנו סיבה להחפז בשינוי המצב החוקי הקיים. אני חושב שעלינו לדון בחוק זה בכובד ראש, קודם כל במליאת הוועדה.

אומץ כי אני חושב/ אח בעיה משכורת השופטים לחמורה ביותר. בוועדה הכספיים של הכנסת נחקלו החלטות ידועות; גם חוק נחקבל. אבל החלטות אלה דורשות סיכום בנוגע לחוספת ולשחרור ממסך ההכנסה. העובדה שהממשלה והכנסת לא הספיקו עד היום הזה להסדיר את הענין באופן סופי, יוצרת למעשה מצב של תלות ידועה של מעמד השופטים ברשות המבצעת וברשות המחוקקת. אני חושב כי מצב זה דורש תיקון מידי.

שר המשפטים פ. רוזן:

שלוש הערות: א) אני צריך לדחות את הרמז הבולט ביותר על כך שכאילו קיימה איזו אפליה פוליטית-מפלגתית במינוי שופטים. אין כל יסוד לדבר. העובדה שחבר זה או אחר המליץ פעם על מועמד זה או אחר, אינה אומרת כי לא העברתי את אותה ההמלצה לוועדת ההמלצות. אתם יודעים כי אני מהחשב בדעתה של אותה ועדה, אשר מורכבת בעיקר משופטי ביח-המשפט העליון. אני בטוח כי באותה ועדה, המומנט של מפלגתיות אינו פועל כלל וכלל.

ב) חבר הכנסת בדר אמר כי אין כל יסוד להחפז דוקא בדיון בחוק זה. הוא חושב כי אפשר להעביר את החוק הזה לכנסת השניה. במאמר מוסגר אני רוצה לאמר כי ועדה של הכנסת - או ועדה הכנסת או ועדת החוקה, חוק ומשפט - הצטרך לתת את דעתה על השאלה איך לנהוג לגבי חוקים שהדיון בהם לא יושלם בכנסת הזאת. אפשר כמובן להניח את הדבר הזה לכנסת השניה, אבל הייתי חושב כי מוטב לקבוע זאת.

ג) אני מבקש מהוועדה לדאוג לכך שהחוק הזה יתקבל עוד במושב זה. אני צריך לאמר כי זה כמעט שנה שאני דוחה הצעות למינויים מביח-המשפט העליון ומסתפק במינויים זמניים, מפני שלא רציתי - בשעה שהכנסת דנה בחוק השופטים בו מוצע סדר מינויים שונה לגמרי - למנות שופטים. אבל אם החוק לא יתקבל בכנסת הזאת - וודאי יעבור זמן רב עד שהכנסת השניה תתחיל לטפל בו - כי אז אצטרך אולי בכל זאת להציע מינויים שיקבלו את אישורה של הכנסת, כי המצב בביח-המשפט העליון אינו טוב, גם מבחינת מצבם הבריאותי של שני שופטים. לכן אני מבקש להחיש את הדיון בחוק זה, כדי שיתקבל עוד בכנסת הזאת.

היו"ר נ. ניר:

יש לנו כמה חוקים בוועדות משנה. לעומת זאת, אם לא נקבל חוקים חדשים מהכנסת, נוכל לדון בחוק

זה במליאת הוועדה.

הוחלט: חוק השופטים יידון במליאת הוועדה.

היו"ר נ. ניר:

בוועדת המשנה לענין השוחד והשלמונים ישתתף במקומי חבר הכנסת רובין.

נ ח ק ב ל.

י. קליבנוב:

האם יכול שר המשפטים להבטיח לנו צי בחדשים אלה לא יובאו הצעות חוקים שתדרשנה מאתנו דיון דחוף? עלינו לדעת זאת, כדי לדעת איך לחלק את עבודתנו.

שר המשפטים פ. רוזן:
הממשלה כבר הניחה על שולחן הכנסת את חוק שיוון זכויות האשה. נדמה לי שיהיה צורך עוד בחוק לתיקון חוק המעבר. נוסף לזאת יונחו על שולחן הכנסת שני חוקים די חשובים: הצהרות מות וחזקות מות, אך אני מפקפק אם הכנסת תסיים את הדיון בהם. אינני יודע מדוע זה כל כך מכביד, אבל מלבד חוקים אלה אינני חושב שנביא לכנסת חוקים שיהיו דוקא בסמכותה של הועדה הזאת.

א. ג'רג'ורה:
ברצוני להעיר לדברי שר המשפטים בדבר חוק שיוון זכויות האשה. כידוע לכם כוללה הצעת החוק הזאת שינויים מסויימים בענייני אישות, ובעיקר לגבי האשה המושלמית. יש בחוק זה כמה סתירות לגבי המצב הקיים בחוק האישות המושלמי, הן בעניינים דתיים והן בנוהג חברתי שהתפתח בחברה המושלמית במשך מאות השנים האחרונות. על כן הייתי רוצה, בהזדמנות זאת, לבקש מאת הממשלה שתקח בחזרה את הצעת החוק ותחזיר אותה לכנסת השנייה, בה יימצאו בודאי חברי כנסת מושלמים שיגנו על העניין מבחינתם.

היו"ר נ. ניר:
אין זה שייך לוועדת החוקה, חוק ומשפט. החוק הזה מונח על שולחן הכנסת, ואינני יודע מה יהיה גורלו. בבקשות לממשלה אפשר לפנות מעל במת הכנסת או במכתב לממשלה, אבל לא כאן.

חוק הבחירות לכנסת השנייה (תיקון).

1. חוק הבחירות לכנסת השנייה, חשי"א-1951, יתוקן כך:
  - (א) בסעיף 12(ד), במקום המלים "וסגן יושב ראש" יבואו המלים "ושני סגני יושב ראש";
  - (ב) בסעיף 17(ב) יימחקו המלים "על ידי ועדות הקלפי".
2. חקפו של חוק זה הוא מיום י"ג בניסון חשי"א (19 באפריל 1951).

היו"ר נ. ניר:
אני חושב כי בעניין זה, הפרוצדורה לא היתה נכונה. שני התיקונים האלה נתקבלו בעצם ע"י ועדת החוקה, והיתה כאף טעות טכנית. אבל יכול להיות תיקון יוחר חשוב, ואינני חושב כי הממשלה יכולה להכניס תיקון בחוק הבחירות שלא הוצע ע"י הממשלה. חוק הבחירות הוא חוק של הכנסת והוא הוכנס לכנסת ע"י ועדת החוקה. ועדת הבחירות המרכזית נבחרה ע"י הכנסת, ובמקרה שהיא מוצאת צורך להכניס תיקון בחוק הבחירות, עליה לפנות לכנסת. אז היתה הכנסת מטילה על ועדת החוקה, חוק ומשפט, להכניס תיקון בחוק הבחירות.

שר המשפטים פ. רוזן:
אני מבין כי השאלה המתעוררת כאן היא האם היזמה לחוק זה צריכה היתה לבוא מהממשלה. קודם כל עלי לציין כי ועדת הבחירות המרכזית ראתה צורך בחקיקה דחופה. שנית: אני חושב כי אחרי שהחוק היסודי חוקק ע"י הכנסת והכנסת מנחה את אגף משרד הפנים לבצע את החוק, משרד הפנים האחראי לביצוע החוק, אם הוא נתקל בצורך לתקן את החוק, הוא יכול להיות היזום של תיקון כזה. לכן, לדעתי, הויכוח מיותר.

ד. בר-רב-האי:
אני חושב כי שר המשפטים צדק: המשרד המבצע עלול להיתקל בתקלות ולהציע תיקון בחוק.

בעניין זה קרה "אסון": הועדה, בעבדה את החוק, קיבלה פה אחד את התיקון בעניין שני הפגנים, ומפני שהיא קבלה זאת פה אחד לא נרשמה הסתייגות והדבר משמט מן הפרוטוקול. החוק נשלח לדפוס כפי שהוא מונח לפנינו.

ביחס לתיקון השני, ההיסטוריה היא קצת אחרת: ועדת הבחירות המרכזית נתקלה בקושי בקשר עם ההכרה לפרסם את רשימות הבוחרים במקומות הקלפי. העבודה אינה נעשית בבת אחת. ועדות הבחירות

חוק הבחירות לכנסת השניה (תיקון)

ד. בר-רב-האי

האיזורים כבר הוקמו. לא בכל המקומות ישנם כבר מקומות הקלפי. אם נחכה בענין זה לוועדות הקלפי, אפשר לאחר את המועד. ועדת הבחירות המרכזית בקשה להכניס תיקון בענין זה. השינויים הם טכניים ללא כל קשר עם העקרונות שקבלנו, ואני מבקש מהועדה לקבלם.

י. ברר:

אני חושב כי עלינו לרשום בפנינו כי בחוק שנתקבל, לא רק שני דברים אלה אלא גם דברים אחרים נשמרו לא כפי שנתקבלו בוועדת החוקה. הדבר קרה לא מפני שהדברים נתקבלו פה אחד אלא מפני שבענין זה הייתה פרוצדורה מנוגדת לנוהג הקיים בבית. לפי הנוהג שלנו, החומר החוזר מן הוועדה צריך להיות מונח על שולחן הכנסת 24 שעות לפני הדיון. לו היינו שומרים על כך, הייתה לכל אחד מאתנו הזדמנות לבדוק את ההצעה. הפעם, תחת לחץ של העמולה דמגוגית שכאילו מישהו איננו רוצה לקבל את החוק מיד, הפסקה הועדה לפרוצדורה משונה מאוד: שהחוק יעבור לדיון מיד. מר ידין הוא, בודאי, איש חרוץ ומנוסה וכשרוני, אבל ברור כי הוא נכשל בעבודה לילה בכמה נקודות, ולאף אחד מאתנו לא הייתה אפשרות וזמן לבדוק את הדבר. עבודת החקיקה היא עבודה אחראית מאוד. סייתי רוצה שכולנו נגיע למסקנה אחת לאור הנסיון הזה: שלעתיד לבוא אסור לנו להסכים לויחור כזה, יהיה מה שיהיה.

אינני שולל את זכותה של הממשלה להציע חוקים. אבל לגבי חוק הבחירות וחוק המעבר, הנימוס הקונסטיטוציוני דורש כי הממשלה - לאו דוקא הממשלה שהתפטרה אלא אפילו ממשלה שלא התפטרה - לא תמהר להביא הצעות תיקון לחוקים שלא הוכנו בממשלה אלא בכנסת, מתוך כוונה ברורה של כל הבית.

התיקונים האלה הם פורמאליים. אני חושב שאם שר המשפטים ירצה בתיקון חוק המעבר, הוא לא יכניס הצעת חוק לכנסת אלא יבוא ביזמה המחאימה לוועדת החוקה, חוק ומשפט, אשר הכינה את החוק.

דנו בוועדה בזמנו על זכויות של רשימות, למשל, בענין חלוקת נאלי. אני זוכר כי הועדה החליטה כי זכות הקצבת הניר היא לטובת הסיעות בכנסת והרשימות. ההחלטה נתקבלה, אך בחוק אין זכר להצעה הזאת. לדעתי, הדבר דורש תיקון.

ה. רובין:

הערה פורמאלית: אין לי בענין זה טענות לממשלה או לממלא-מקום שר הפנים. יש להם זכות להכניס חוקים. טענתי מכוונת לוועדת הבחירות המרכזית. אני חושב שהיה זה מן הדין כי ועדת הבחירות המרכזית תפנה לוועדת החוקה, בעיקר כשהמדובר הוא לא בתיקון מטריאלי כיון שהדבר הוחלט ע"י הכנסת וע"י ועדת החוקה, ורק בגלל טעות טכנית הוא נחתם באופן בלתי מדויק. אני חושב כי ועדת הבחירות המרכזית - ודאי מתוך חוסר מחשבה - טעה. אם מר ברר אומר כי ישנם עוד שיבושים - לא בדקתי זאת - אני מציע שיביא זאת לישיבה הקרובה של הוועדה, ואם יהיה צורך - נתקן אותם.

י. קליבנוב:

אין זה נכון להיאחז בטענה שמכיון שביצוע החוק נמסר לשר הפנים, הרי הממשלה או שר הפנים רשאים או צריכים להכניס תיקונים בחוק זה. אני גם חושב כי ביצוע החוק כולו, חוץ מעבודת הכנה טכנית, נתון בידי ועדת הבחירות המרכזית ולא בידי שר הפנים. בעצם, תפקידו של שר הפנים מצטמצם בהכנת רשימות הבוחרים. משום כך, אם אנחנו רוצים לשמור על פרורגטיבות ידועות של הכנסת, עלינו להעיר את השומת לב ועדת הבחירות המרכזית שעליה להעביר את הצעות התיקונים שלה לכנסת. כמו כן עלינו להעיר את השומת לבו של שר הפנים או של הממשלה בכללה שבאם היא מוצאת לנכון להכניס תיקונים בחוק זה או לעורר שאלות בקשר עם חוק, ואם הדברים אינם נוגעים באותם הפרטים הנמצאים בידי שר הפנים, כדאי שגם הממשלה תפנה בענין זה לוועדת הבחירות המרכזית, וועדת הבחירות המרכזית תעביר את הענין לכנסת.

י. הררי:

אינני פוסק מהזכיר בכנסת ואני עומד על כך תמיד שהממשלה אינה צריכה להתערב בענין של חוקים חוקתיים. אבל, לדעתי, במקרה זה מגוימים בקו זה מבלי להכנס לנימוק הצורך בהחלטת, כי במקרה זה מסרו את ביצוע החוק לשר, וכל מה שהשר ימצא לנחוץ להביא בפני הכנסת לשינוי החוק על סנת שהממשלה תירגל לרעה את אשר הורחל עליה לבצע - לא רם שהוא יכול אלא שהוא

חוק הבחירות לכנסת השנייה (תיקון).

י. חר"י:

צריך להביא, ואין הוא צריך לפנות לוועדה הבחירות. ובכלל, אני גורס כי הממשלה לא הורכבה על מנת לתת חוקה למדינה, אבל אין להגיד כי היא אינה יכולה להציע חוקים. הטענה כלפי הממשלה היא מדוע מתערבת הממשלה בענייני החוקה כאשר לא על זאת היתה חכניה עבודה ולא על זאת הצבענו כשבחרנו בה. אלא שכאן מגזימים בקו זה, כשאומרים כי ועדת הבחירות המרכזית, היא אשר צריכה להציע תיקון לחוק. האם זוהי פרורגטיבה של ועדת הבחירות המרכזית? האם לשם כך היא הוקמה? ומה יקרה אם הממשלה תרצה להציע לשנות את ועדת הבחירות המרכזית? ועדת הבחירות המרכזית יכולה לפנות בהצעות לוועדת החוקה, כמו שכל אדם יכול לעשות זאת. אבל לבוא בהצעות לכנסת יכולה הממשלה או כל חבר כנסת, ואם הדרך שהלכו בה הייתה יותר מהירה, אינה יכולה להיות כל טענה על כך.

הערה נוספת: צריך לחשוב על איזו דרך יותר מהירה ויותר פשוטה לתיקון חוק אשר לכולם ברור כי הוא בא מחוץ שנפלה טעות דפוס או חוסר תשומת-לב. אולי, במקרה כזה, נניח את החוק בפני הכנסת, ואם תוך 24 שעות איש לא יעיר דבר, החוק יעבור באופן אוטומטי, מבלי שיהיה צורך לתיקון חוק. יתכן כי ועדת הכנסת היא אשר צריכה לחשוב על זאת.

מ. בן-עמי:

השאלה היא רצינית ועקרונית. היא אינה נוגעת לתיקון הזה, כי הוא איננו חשוב. השאלה היא אם יכולה הממשלה להציע תיקון לחוק אשר נחקבל בכנסת לאחר מאבק, ובו פרינציפלים מסויימים. למשל: האם יכולה הממשלה להציע תיקונים בשאלת חלוקת המנדטים, שאלת הבחירות היחסיות וכו' אני אומר שחוק אשר לא הובא לכנסת ע"י הממשלה אלא ע"י ועדת החוקה, חוק ומשפט שהיא אחת הזרועות של הכנסת, ואם אנחנו אומרים שהכנסת היא היוזמת של חוק קונסטיטוציוני מסויים, ניטלת מהממשלה כל סמכות להציע תיקונים.

חי"ר נ. ניר:

לדעתי, מגזימים קצת בעניין זה. אין שום חוק האוסר על הממשלה להכניס תיקונים. אמנם, יש מה שיותר, יש מה שרצוי ויש מה שהוא מן הנימוס. אבל אין חוק האוסר על הממשלה להכניס תיקון בכל עניין הקשור עם חוק זה. הערתי היחה פשוטה: אם ועדת הבחירות המרכזית, תוך כדי עבודתה, רואה צורך בתיקון איזה שהוא, היא צריכה לפנות לכנסת אשר מינתה אותה, ולא לממשלה. הממשלה יכולה לעשות מה שהיא רוצה, ואנחנו נגיב על זאת בצורה שנגיב. השאלה היא אם הועדה מוצאת לנכון להעיר את ההערות הזאת, שאם להבא תראה ועדת הבחירות המרכזית צורך באלו תיקונים, יהיה עליה לפנות לכנסת.

ד. בר-רב-האי:

מר בדר ואנוכי, שני סגני יו"ר, נמצאים כאן. נוכל למסור את ההערה הזאת ליו"ר ועדת הבחירות המרכזית.

שר המשפטים פ. רוזן:

ועדת הבחירות המרכזית נבחרה אמנם ע"י הכנסת, אבל היא לגמרי בלתי חלוי בכנסת, לא פחות מאשר היא בלתי חלוייה בממשלה. אם החוק קובע כי שר הפנים ממונה על ביצוע החוק, הרי שר הפנים הוא מעין הקצין המקשר בין הוועדה הבחירות המרכזית ובין הכנסת. המועצה הזמנית בשמנה בנתה תיאוריה בעניין זה, שדוקא זהו תפקידו של שר הפנים. אבל אין זה חשוב לי.

חי"ר נ. ניר:

אני חושב שנקבל זאת מבלי להעיר את ההערה הנ"ל בכנסת, וחברי הוועדה בר-רב-האי וברר יסדירו זאת בוועדת הבחירות המרכזית.

ה צ ב ע ה

חוק הבחירות לכנסת השנייה (תיקון)

נחקבל.

ההצעה למסור ליו"ר הוועדה, לי. בדר וד. בר-רב-האי לעבור על חוק הבחירות ולבדוק אם נפלו בו שיבושים -

חוק להארכת תוקף של תקנות שעת חירום (תוקף השיפוט הש"ח) ו-(עבירות תנועה - דין חיילים).

ז. ורהפטיג:

אני מציע להעביר את שני החוקים האלה לוועדת המשנה המשותפת לוועדת החוקה והוועדה לענייני חוץ ובטחון, אשר טפלה בעניין זה כבר פעמיים.

ח. צדוק:

אני רוצה לבקש מן הוועדה שתתן את דעתה על השאלה אם אחרי שהכנסת, בסוף הקריאה הראשונה, החליטה להעביר הצעת חוק מפויימת לוועדת החוקה, חוק ומשפט, יכולה הוועדה להחליט לא לטפל בהצעת החוק אלא להעבירה לוועדה אחרת, שאינה ועדת משנה של אותה ועדה אלא ועדת משנה משותפת לשתי ועדות.

לגופו של עניין אני רוצה להזכיר כי בזמן שאין שהצעת חוק השיפוט הצבאי כבר היתה בפני ועדת המשנה המשותפת לשתי הוועדות, אחד משני החוקים האלה, בעניין עבירות התנועה, היה בפני הוועדה הזאת בלבד, אשר טפלה בו, הכניסה בו שינויים והוא עבר את כל שלביו בוועדה זאת.

נדמה לי כי בשים לב לשני הדברים האלה, החוקים צריכים להרוץ בוועדה זאת.

היו"ר נ. ניה:

על כל פנים, ברור כי תקנות-שעת-חירום (עבירות תנועה דין חיילים) שייכות רק לוועדה זו.

י. בדר:

ההארכה המוצעת היא לשבעה חדשים. הייתי מבקש מאשר ממשרד המשפטים שאם יביא לנו עוד פעם את ההצעה הזאת, יעשה זאת כבר בצורה הצעה חוק.

שר המשפטים פ. רוזן:

החוק הזה קשור עם מערכת בתי-הדין הצבאיים ועם חוק השיפוט הצבאי הקבוע. קשה להביא הצעת חוק בעניין זה, כל עוד לא נתקבל חוק השיפוט הקבוע.

היו"ר נ. ניר:

ה צ ב ע ה

חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (עבירות תנועה - דין חיילים) -

נתקבל.

י. בדר:

ביחס להארכת חוק השיפוט הצבאי: אני חושש שאם נעביר זאת לוועדת המשנה לחוק השיפוט הצבאי, החוק לא יתפרסם בזמן. החוק הוא פלילי ואסור שיהיה רטרואקטיבי או שישאר חלל ריק. במקרה זה אי-אפשר אפילו לכתוב כי החוק נכנס לתקפו מיום קבלתו בכנסת, כי צריך שהוא יכנס לתקפו רק מיום פרסומו. על כן אני מציע שנדרון בוועדה החוקה.

ז. ורהפטיג:

אני רוצה להזכיר כי ועדת המשנה לחוק השיפוט הצבאי האריכה כבר כמה פעמים את החוק המונח בפנינו, ובכל פעם הכניסה בו תיקונים. כל אותו החומר נמצא בפני אותה ועדה, יחד עם ההסתייגויות שנדרתו. באותה הוועדה, הדבר לא יארך יותר מרבע שעה. אינני מבין מדוע להוציא זאת מהוועדה אשר טפלה בכך קודם לכן. אם נתחיל כאן בדיון, תהיה הרשות בידי כל חבר הוועדה לצרור את כל אותן הבעיות, והדבר יקח זמן רב.

מה שנוגע לבעיה הפורמאלית שעורר מר צדוק, מאחר שוועדת המשנה לחוק השיפוט הצבאי היא ועדת משנה של ועדת החוקה וועדת החוץ והבטחון, סבורני כי אפשר בקלות לגשר על פני החסרון הפורמאלי הזה.

היו"ר נ. ניר:

ה צ ב ע ה

בעד דיון בוועדת החוקה בהארכת חוקת השיפוט חש"ח,
מבלי ליצור שום הקדים -
בעד העברת הדיון לוועדת המשנה של ועדת החוקה
והועדה לעניני תוך ובטחון
מיעוט.

תחלט: לאעצא לדון בוועדת החוקה בחוק להארכת
חוקת השיפוט חש"ח, מבלי ליצור כל הקדים.

ז. ורהפטיג:

אני רוצה לעורר שני ענינים בקשר עם חוק זה,
שנתעוררו בעת שהארכנו את החוק הזה בפעם הקודמת.
(א) בענין עונש המות הוסכם צאצ בזמנו להזכיר שהחייבות הממשלה בקשר עם
אי-ביצוע פסקי-דין מוח נשארה בתקפה. (ב) אני מחדש את התיקון שהצעתי
בזמנו בסעיף 76, בענין המצפון. בסעיף 76 נאמר כי אם חייל עבר עבירה
מטעמי מצפון, אין הטעמים האלה יכולים לשמש עילה לשחרורו מאחריות בעד
העבירה, אך הם יכולים לשמש רק עילה להקלה בעונש. הצעתי כבר פעמיים ואני
מציע היום בפעם השלישית, לתקן זאת. בכל פעם גדל מספר חברי הכנסת
המצביעים בעד הצעתי זאת. הצעתי: למסור לשופט אפשרות, כאשר הוא מוצא
כי העבירה נעברה מטעמי מצפון וכאשר הוא רואה פאת כמוצדק, לשחרר את הנאשם
מאחריות בעד העבירה או להקל בעונשו. בשביל הנאשם שעבר עבירה מטעמי
מצפון, לא ההקלה בעונש היא החשובה. הוא בדעה כי מוחה היה לו לעשות את
אשר עשה. מדוע נוציא מידי השופט את האפשרות, במקרה שימצא לנכון, לשחרר
נאשם כזה מאחריות פלילית? אם המתוקק מצא לנחוץ להגיד כי דבר זה יכול
להביא להקלה בעונש, אין הוא יכול לעמוד באמצע הדרך.

היו"ר נ. ניר:

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה לקיים ויכוח כללי על השאלה שעורר
ז. ורהפטיג
בעד ההצעה לאפשר לחבר אחד של הועדה לדבר
נגד אותה ההצעה, ולהצביע

תחלט: לאפשר לעוד חבר אחד של הועדה לדבר
נגד ההצעה ז. ורהפטיג, ולהצביע.

י. הררי:

אם להכניס תיקון בסעיף 76, הייתי עושה זאת
בכוון של החמרה. אם מתחילים לאפשר לחייל בצבא
להפר פקודות מטעמי מצפון, אזי במשך זמן קצר מאוד לא יהיה לנו בכלל צבא.
בפני ורהפטיג עומדות שאלות דתיות בלבד, אבל מהר התעורר שאלת המערב והמזרח,
ומתרחיים יהיה זה בניגוד למצפוננו של משהו להלחם נגד מדינות ערב. לגבי
כל אלה יצטרך ביה"ד לשפוט לפי מצפוננו של החייל! אם לתקן את הסעיף 76,
אני חושב שצריך להתמיר, כיון שהוא סעיף מסוכן. אבל היות ואנחנו משלימים
עם החוקה כמות שהיא ומכניסים בה רק שינויים דחופים ביותר, אין אנחנו
מכניסים שינוי גם בענין זה. על אחת כמה וכמה שאין לקבל את התיקון
שמציע מר ורהפטיג. אני חושב כי אלה המרבים את מספר המצביעים בעד הצעה
ורהפטיג מפעם לפעם, טועים. אני מקווה כי ורהפטיג עצמו עוד יחזור בו
מחפתיגותו.

ת. צדוק:

אני רוצה להזכיר כי בכל ההזדמנויות הקודמות
שהחוקה הזאת הובאה להארכת-חוקה, הציע חבר הכנסת
ורהפטיג את תיקונו. הנימוק של הרוב בדחתו את ההצעה היה כי הבעיה היא
כה רצינית וחמורה שאין להכריע בה לכאן או לפאן כלאחר יד, אגב הארכת-חוקה.
זוהי אחת הבעיות שיצטרכו להכריע בהן כשידונו בזאת בחוק השיפוט הצבאי הקבוע.
לפיכך הוחלט לא לשנות את המצב המשפטי קקיים, ואני מציע לוועדה לנהוג כך
גם הפעם.

חל.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
16.5.51
חוקת השיפוט הש"ח (הארכה).

מ. בגין:

אני מציע למחוק את הרישא של סעיף 76 וכן למחוק את המלים "לכל היותר". אז ישאר פסוק קצר: "טענת הנאשם כי נאלץ לעבור עבירה בגלל טעמי מצפון יכולה לשמש כסיבה המקלה על העונש". ההגדרה "לכל היותר" דוחה גם מבחינה יורידית.

י. הררי:

אני מסכים עם מר בגין ביחס למלים "לכל היותר". אבל מה שהוא מציע אינו בסדר מבחינה משפטית לא פחות מאשר השאר הנוסח "לא לאי" לכל היותר". אם נכתוב כפי שהוא מציע פירוש הדבר שטעמי מצפון יכולים לשמש להקלה, בכל מבנה החוק שלנו אין אנחנו קובעים בינימום בעונש. מה פתאום נקבע ~~הוא~~ את טעמי המצפון יכול השופט לקחת בחשבון כנימוק להקלה? האם רק את זה הוא יכול לקחת בחשבון? במבנה החוק שלנו אין אנחנו קובעים מה הם הדברים שהשופט יכול להביא בחשבון כגורמים להקלה. אם מוחקים את הרישא, אין טעם להוסיף את הסיפא.

ה. בן-אשר:

אני שותף לדעתו של מר הררי. ברגע שאנחנו משנים את נוסח הסעיף הזה, הוא מקבל תוקף חדש ע"י הכנסתו. אנחנו קבלנו את כל החוק בירושלם, ואין אנחנו מסכימים להרבה דברים בחוק זה. אם נשנה רק את הסעיף הזה, יהיה זה כאילו אנחנו מסכימים ליחר הדברים אשר בחוק. לכן אני מציע להאריך את תוקפו של החוק מבלי להכניס בו כל שינוי.

ח. צדוק:

אני רוצה לאמר לחבר הכנסת בגין שאילו עמדתי עכשיו בפני ניסוחו מחדש של סעיף זה, אין ספק כי הייתי מעדיף את הנוסחה שהוא הציע על הנוסחה המצויה בחוק. אלא שהשאלה העומדת בפנינו אינה נוגעת לשינוי לשוני אלא לשינוי המצב המשפטי הקיים, ואם הכוונה היא לא לשנות את המצב המשפטי הקיים, אין דרך טובה לכך מאשר לא לשנות כלום.

היו"ר נ. ניר:

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להכניס שינוי בסעיף 76 - 7.
נגד - רוב.

ההצעה לא נחקלה.

הסתיוגות לז. ורהפטיג, להצעתו.

אני מבקש את הסכמת הועדה ליותר על 24 השעות לגבי שלושת החוקים שהעברנו היום.

י. הררי:

אני מציע שנוותר על כך רק לגבי תיקון חוק הבחירות. יחר הדברים אינם כה דחופים.

ההצעה נחקלה.

שר המשפטים פ. רוזן:

אני מבקש ויותר על ה-24 שעות בדבר שאף הוא נוגע לבחירות. לפי החוק צריכה הייתה הכנסת לבחור בוועדת הבחירות המרכזית. עד עכשיו היו חברים לנו עוד שני שמות: מטעם וי"צו ומטעם הדמוקרטים בנצרת.

היו"ר נ. ניר:

כאשר בחרנו בוועדת הבחירות המרכזית, חפרו לנו ארבעה שמות: של וי"צו, הלוחמים, התימנים והרשימה הדמוקרטית בנצרת. צריך היה להודיע ליו"ר ועדת החוקה את שמות האנשים. לעת עתה הודיעו לי רק על שלושה שמות. חפר לי השם הרביעי, מהסיעה התימנית. לו הייתי מקבל את המכתב הרביעי, הייתי מביאו לפני הכנסת.

י. הררי:

מבחינת החוק, אנחנו בוחרים בוועדת הבחירות המרכזית, ואנחנו יכולים לבחור בגלוסקא מבלי לשאול אותו. אם הוא יבקש אח"כ לשנות - נשנה זאת.

ר.ל.

היו"ר נ. ניר:
אם אין התנגדות, אציע היום לכנסת לאשר את
ארבעת החברים שטרם נבחרו לוועדה הבחירות
המרכזית; לגבי שלושה - קבלתי מכתבים. הרביעי יהיה גלוסקא.

נ ח ק ב ל.

יש לנו אפשרות לשבת עוד 20 רקע ולרוץ צפא
בחוק לביטול עונש המות, אבל היות ואצטרך, כנראה, להיות היום יו"ר
בישיבת הכנסת, ועלי להכין כמה דברים - אני נועל את הישיבה.

הישיבה ננעלה בשעה 10.20.